

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตามทฤษฎีโครงสร้างทางการเมืองนั้น องค์ประกอบของรัฐชาติ (Nation State) ประกอบไปด้วยรัฐบาล ดินแดน ประชากรและอำนาจอธิปไตย จึงจะครบถ้วนของการเป็นรัฐชาติ และถ้ารัฐใดประเทศใดที่องค์ประกอบทั้งสี่ประการทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์และมีเอกภาพ โอกาสที่จะพัฒนาไปสู่อำนาจความมั่นคงก็มีมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามในการสร้างรัฐชาติไปสู่อำนาจความมั่นคงอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น ประชากรภายในชาติเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาสร้างชาติ กล่าวคือถ้าหากรัฐชาติใด ประเทศใด ยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชากรกลุ่มต่างๆ เกิดความแตกแยกทางด้านเผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ แล้ว ประชาคมเมืองนั้นหรือรัฐชาตินั้นจะไม่สามารถบรรลุถึงขั้นของการพัฒนาสร้างชาติได้ (ลิจิต ชีรเวกิน, 2532:28)

สำหรับปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพภายในชาตินั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก โดยประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการขาดเอกภาพภายในชาติ เช่น ปัญหาความขัดแย้งของชนกลุ่มต่างๆ การรบราฆ่าฟันกัน ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ศาสนาของคนภายในชาติ เป็นต้น ซึ่งประเทศเหล่านั้นมักจะประสบความล้มเหลวในการพัฒนาสร้างชาติไปสู่อำนาจความเจริญรุ่งเรือง (เสถียร เขยประทับ, 2541)

ปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากปัญหาความแตกแยกระหว่างประชากรภายในชาติ ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านเผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัญหาความแตกแยกระหว่างชนกลุ่มใหญ่ของประเทศกับชนกลุ่มน้อยในประเทศซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมและความเชื่อแตกต่างกัน ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่หลายประเทศเผชิญมานับตั้งแต่อดีตในยุคของการเริ่มต้นสร้างชาติจวบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลแห่งการแตกแยกนี้ได้บั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศนั้นๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเสมอมา

กรณีประเทศพม่า ที่ยังมีปัญหาการต่อสู้ระหว่างชนกลุ่มต่างๆ กับรัฐบาลมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและไม่มีทีท่าว่าจะหาข้อยุติได้เมื่อใด หรือในประเทศมาเลเซียก็มีความตึงเครียดระหว่างชาวมลายู ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศกับชาวจีนและชาวอินเดีย อันเนื่องด้วยนโยบาย “ภูมิบุตร” ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐใช้ในการช่วยเหลือและส่งเสริมชาวมลายูให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น โดยกีดกันชนกลุ่มอื่นๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาทางเผ่าพันธุ์ที่นำมาซึ่งความอึมครึม ภายในประเทศจนถึงปัจจุบัน (ถิจิต ชีรเวทิน, 2521:2)

หรือแม้แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นเจ้าหลอมทางวัฒนธรรมที่รวมคนทุกเผ่าพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมอยู่รวมกัน เป็นดินแดนแห่งอิสรภาพและเสรีภาพ ก็ยังมีปัญหาระหว่างชนกลุ่มต่างๆ เช่นปัญหาระหว่างชนผิวขาว ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศกับชาวมิซัวหรือพวกฮิสแปนิส (กลุ่มคนที่ใช้ภาษาสเปนในอเมริกา) เช่น ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม การถูกกีดกันเป็นทาสแรงงาน การถูกกีดกันไม่ให้ได้รับการศึกษา ปัญหาความยากจน ฯลฯ ที่ล้วนแล้วแต่เป็นที่มาแห่งความเกลียดชังกันระหว่างคนต่างสีผิวที่กลายเป็นชนวนที่รอวันที่จะปะทุเป็นความรุนแรงเมื่อไรก็ได้ หากมีเหตุการณ์ที่กระทบใจคนทั้งสองกลุ่ม ดังที่เคยเกิดขึ้นในหลายๆ ครั้ง อันเนื่องด้วยชนวนปัญหาความแตกต่างทางด้านสีผิวนั่นเอง

สำหรับในประเทศไทยนั้น ก็มีปัญหากลุ่มน้อยเช่นกันนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นชาวจีน ชาวเขา ชาวญวนอพยพ ชาวมุสลิม ตลอดจนชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่อาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มได้เข้ามาอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยนับตั้งแต่อดีต จนถูกผสมผสานกลมกลืนกลายเป็นคนไทยในที่สุด ขณะที่ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มก็เป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยมาตลอดไม่ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากที่ใด (ขจักษ์ นุรุษพันธ์, 2518:8)

ปัญหาของชนกลุ่มน้อยของประเทศไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา เช่น ปัญหาการก่อความไม่สงบภายในชาติ ปัญหาการแปลกแยกกับชนส่วนใหญ่ของประเทศ ปัญหาทางด้านความเหลื่อมล้ำเป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาสร้างชาติไม่เจริญรุ่งเรืองเท่าที่ควร อันเนื่องด้วยการที่ประชาชนเกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคี ทำให้ยากแก่การพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญในด้านต่างๆ

อย่างไรก็ตามตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ ต่อชน

กลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อย ให้เห็นความสำคัญของความเป็นชาติไทย เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไทย ตลอดจนลดความเกรงกลัวหรือความแปลกแยกจากสังคมไทย ดังเช่นนโยบายที่มีต่อชาวมุสลิม เช่น การให้ชาวมุสลิมมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายและโครงการต่างๆ ของชาวมุสลิม เช่น โครงการธรรมจาริกอิสลาม โครงการสนับสนุนเยาวชนไทยมุสลิมเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่างๆ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นต้น

ว่ากันว่าปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยนั้น เป็นปัญหาที่มีอยู่ทั่วโลก ดังที่มีคำกล่าวกันว่าไม่มีประเทศใดในโลกที่จะไม่ประสบปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยเลย (ลิจิต ธีรเวคิน, 1518:6) แต่อยู่ที่ว่าทำอย่างไร จึงจะทำให้ชนกลุ่มน้อยสามารถอยู่ร่วมกับชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างเป็นเอกภาพและภราดรภาพเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงนั้นเราไม่สามารถสรุปอย่างรวบยอดได้ว่า ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมที่แตกต่างกันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่มชนในสังคม เพราะยังมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อ เช่น รัฐบาลในประเทศนั้นๆ ซึ่งเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งทางสังคม ว่ามีนโยบายหรือมาตรการต่อชนกลุ่มน้อย เช่นไร มีความเข้าใจปัญหาของชนกลุ่มน้อยภายในชาติอย่างถูกต้องมากน้อยแค่ไหน มีความจริงใจที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวจนสร้างความสมัคสมานสามัคคี ความเข้าใจระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ ภายในชาติหรือไม่ รวมทั้งสถาบันอื่นๆ ในสังคมเองที่ต่างก็มีบทบาทหน้าที่ในการสร้างสรรค์สังคม นำสังคมที่หลากหลายด้วยผู้คนทั้งคนกลุ่มใหญ่ และคนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ในเรื่องของสถาบันต่างๆ ทางสังคมนั้น นักวิชาการด้านสังคมวิทยา ได้เคยวิจารณ์ไว้ว่า

ชีวิตทางสังคมมนุษย์จะดำเนินไปได้เป็นอย่างดีและเป็นระเบียบและปกติสุขได้ก็เนื่องจากการทำหน้าที่ต่างๆ ของสถาบันทางสังคมอย่างสอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง การปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา หรือแม้แต่สถาบันสื่อสารมวลชน ที่ต่างมีหน้าที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงให้กับองค์รวมในสังคม ดังปรากฏตามแนวคิดของนักทฤษฎีในกลุ่มโครงสร้าง-หน้าที่นิยม ที่ว่า “ความมั่นคงของสังคมมนุษย์ขึ้นอยู่กับดุลยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนต่างๆ ในโครงสร้างของสังคม” (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2531:208)

จากแนวคิดดังกล่าวจึงสามารถกล่าวได้ว่า หากจะดูว่าสังคมใดมีความมั่นคงหรือมีเสถียรภาพหรือไม่นั้น ให้อูที่สถาบันทางสังคม ถ้าสังคมใดมีสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่อย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างดี เราก็กล่าวได้ว่าสังคมนั้นมีเสถียรภาพและความ

มันคง คังนั้นในประเด็นเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในสังคมนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่ของสถาบันต่างๆ ในสังคมเช่นกัน ที่จะทำให้เขาเหล่านั้นอยู่ร่วมกับชนกลุ่มใหญ่ได้อย่างเป็นปกติสุข

โดยเฉพาะสถาบันสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในด้านการสื่อสารในสังคม โดยการส่งสารต่างๆ ไปยังสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะยังสมาชิกในสังคมมีมากเท่าไร การสื่อสารมวลชนก็ยังคงมีความจำเป็นมากขึ้น การสื่อสารมวลชนจึงเป็นส่วนประกอบหลักที่จะช่วยจรรโลงให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างเป็นเอกภาพ

Denis Mcquail (1987,64) ผู้ซึ่งศึกษาวิจัยด้านสื่อสารมวลชน ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งต่างก็เป็นระบบย่อยส่วนหนึ่งในสังคม ที่ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านข้อมูลข่าวสาร ถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนรับทราบอย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง เป็นระบบ พร้อมทั้งสามารถกระตุ้นเตือน ชี้แนะแนวทางและปรับตัวของประชาชนเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในสังคม

ทั้งนี้สื่อมวลชนนั้นเป็นผลผลิตจากความพยายามของมนุษย์ในสังคม ในการที่จะสื่อสารถึงคนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เป็นการตอบสนองความต้องการที่สำคัญส่วนหนึ่งของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม สื่อมวลชนจึงมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะผู้กระจายข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ตลอดจนความบันเทิงให้กับประชาชน (อรนุช วานิช ทวีวัฒน์,2539:1)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์นั้น ซึ่งนักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสังคมว่า หนังสือพิมพ์ในสังคมหนึ่งๆ นั้น มีหน้าที่หลักในการรายงานข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับผู้คนในสังคมได้อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข

รวมทั้งควรมีส่วนร่วมในการสร้างชาติให้เป็นเอกภาพ ในกรณีในสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ โดยการเสนอข่าวอย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดความปรองดองเข้าใจกันของคนในชาติ ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยสังคมใดก็ตามที่ขาดความเป็นเอกภาพภายในชาติไม่ว่าทางใดก็ตามหนึ่ง โอกาสที่จะพัฒนาสร้างชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองก็เป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้เลย (Idid and Pawnteh,1989 อ้างโดยพรณพิมล ตะโรชะมาศ,2538)

นอกจากนั้นสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ยังได้รับความคาดหวังที่จะทำหน้าที่เสมือน
ทูตสันติภาพ ผู้สร้างสรรค์สังคมแห่งมวลหมู่มนุษยชาติ กล่าวคือนอกจากสร้างความเป็นหนึ่งเดียว
ภายในชาติแล้ว หนังสือพิมพ์ยังชักจูงสายใยเชื่อมผู้คนทุกชาติ ภาษา ศาสนา เข้าด้วยกัน โดยสื่อ
มวลชนจะเป็นผู้สร้างสรรค์ โดยการสะท้อนปัญหาของเพื่อนมนุษย์ผู้ทนทุกข์ให้ปรากฏ พร้อม
ระดมความคิดที่มีต่อปัญหา เช่น ปัญหาความอดอยาก ความยากจน สงครามและความขัดแย้ง การ
ละเมิดสิทธิมนุษยชนของเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ

โดยสื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นความตระหนักของสาธารณชนต่อปัญหา
ต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้คนในสังคม ประเทศชาติ จะได้เข้าใจต่อปัญหามากยิ่งขึ้น บังเกิด
ความปรารถนาที่จะแก้ปัญหา และทำให้ประชาชนธรรมดาคนธรรมดาเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะ
สม ทั้งนี้เพียงแต่สื่อมวลชนจะเน้นหนักในการประสานผู้คนในสังคม ระหว่างสังคม ตลอดจน
มนุษยชาติ ให้มีความเข้าใจกัน แทนที่จะแบ่งแยกพวกเขาออกจากกัน ประชาชนหลากหลายกลุ่ม
ในสังคมก็จะสามารถช่วยเหลือกัน ติดต่อกันแลกเปลี่ยนกันอย่างสันติ ปัญหาที่มีอยู่ทุกอย่างก็น่าจะ
หมดไปหรือคลี่คลายสู่ทางที่ดี (Sean Macbride and others, 1980:34-35)

ด้วยเหตุนี้เองบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่ม
ชนต่างๆ สร้างความเป็นปึกแผ่น เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชน เพื่อนำมาซึ่งเอกภาพภายใน
ชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วในสังคมหนึ่งๆ นั้น หนังสือพิมพ์ไม่สามารถรายงาน
ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ที่สะท้อนความต้องการของประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายในสังคมได้
เสมอไป เพราะในแต่ละสังคมนั้นมีความตติบซับซ้อนและมีความแตกต่างกันระหว่างผู้คนใน
สังคม จึงทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนได้ทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม
กัน

โดยเฉพาะข่าวที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในสังคม ซึ่งมักประสบปัญหาในการเข้าถึงสื่อมวล
ชนหลักของสังคม โดยเรื่องราวของชนกลุ่มน้อยมักไม่ปรากฏในสื่อมวลชนหรือหนังสือพิมพ์ที่
เป็นกระแสหลักของสังคมสักเท่าใด ยกเว้นกรณีที่อาจส่งผลกระทบต่อวงกว้างระดับประเทศ ดังที่
Kessler (1994:4 อ้างโดย พรรณทิพย์ สระโรชะมาศ, 2538:12) ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะการนำเสนอ
ข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของหนังสือพิมพ์ไว้ 3 ลักษณะได้แก่

1. ไม่เสนอเรื่องของชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใด

2. ไม่เสนอในส่วนของความคิด เป้าหมาย หรืออุดมการณ์ของชนกลุ่มน้อย แต่เสนอเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ขบวนการแก้ การประท้วง ฯลฯ
3. เสนอในเชิงเขียนหันดูถูกความคิด มากกว่าเป็นการถกเถียง ได้แย้ง หรืออธิบายอย่างมีเหตุผล

นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ระดับชาติมักจะลงข่าวของชนกลุ่มน้อยในแง่ลบ มีอคติ เช่น นำเสนอในลักษณะน่ารังเกียจ มีความเห็นแก่ตัว ใจเขลา เหวี่ยงเอาเปรียบ เกียจคร้าน ฯลฯ ดังเช่น ที่มีการศึกษาการนำเสนอข่าวคนดำในหนังสือพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา พบว่าหนังสือพิมพ์มักนำเสนอข่าวคนผิวดำในแง่ลบ เป็นอาชญากร ตัวตลก รวมทั้งกีดกันไม่ให้คนผิวดำได้ใช้สื่อในการเรียกร้องความเสมอภาค

ขณะที่ชนกลุ่มน้อยต้องการให้หนังสือพิมพ์กระแสหลักทำหน้าที่เป็นปากเสียงสะท้อนปัญหาที่ได้รับ เป็นตัวแทนปกป้องสิทธิประโยชน์ เผยแพร่อุดมการณ์ ตลอดจนการเรียกร้องต่อสู้ของพวกเขาให้สังคมภายนอกได้รับรู้ เกิดความเข้าใจและสนับสนุน (Kessler, 1984:155 อ้างโดย พรพรรณพิมล สะระโระมาศ อ้างแล้ว) เจกเช่นเดียวกับที่หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการให้แก่ประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ แต่หนังสือพิมพ์ระดับชาติกลับละเลยที่จะนำเสนอ นำเสนอในแง่ลบ หรือนำเสนออย่างมีอคติ ไม่เป็นกลาง เป็นต้น

ทั้งนี้จากปรากฏการณ์ในการรายงานข่าวเหตุการณ์เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยดังกล่าวนี้ จะสอดคล้องกับรายงานการวิจัยหลายๆ ชิ้น และข้อค้นพบบางประการเกี่ยวกับ “การสร้างความเป็นจริงในสังคม” ของสื่อมวลชน ซึ่งอธิบายได้ว่าหนังสือพิมพ์ไม่ได้รายงานเหตุการณ์และเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมา แต่ได้เลือกเอาแง่มุมของสิ่งที่เกิดขึ้นมานำเสนอ และแง่มุมนั้นจะสร้างภาพในสมองของผู้อ่านให้รับรู้และเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น

โดยพบว่าเนื้อหาของสื่อมวลชนมักจะให้ภาพที่ดูเป็นภาพพิมพ์เดียวกัน (Stereotype) ของชนกลุ่มน้อยหรือพวกนอกกลุ่ม เช่น ผู้หญิง คนต่างชาติ คนยากจน ผู้อพยพ และภาพเหล่านั้นจะนำเสนออย่างคับแคบ มีแง่มุมเดียว ซ้ำซาก นอกจากนั้นยังพบว่าเนื้อหาของสื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะนำเสนอเรื่องราวของคนระดับสูง มีสถานภาพทางสังคมและมีอำนาจมากกว่าคนคือโอกาส และเนื้อหาของสื่อมวลชนยังมักจะต่อให้เห็นความลำเอียงที่มีต่อบางประเทศ หรือบางสถานที่อีกด้วย (ศิริรัช สิริกาชะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2532:193-196)

กล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนความเป็นจริงของสังคม หรือสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างถูกต้องเสมอไป ดังความเชื่อเดิมที่มีมาแต่อดีต ทั้งนี้เพราะจริงๆ แล้ว เนื้อหาข่าว เหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์นั้นไม่ว่าจะมีความเหมาะสมจริงมากหรือน้อยก็ตาม ก็มักจะมีความเป็นงบนอกไปจากความเป็นจริงเสมอ ทั้งนี้ด้วยปัจจัยหลายประการที่ทำให้สื่อมวลชนรายงานข่าวเบี่ยงเบนไปจากความจริง หรือมีอคติต่อเหตุการณ์และสถานที่ เช่น ปัจจัยด้านนโยบายขององค์กร ตัวผู้สื่อข่าว การให้ข่าวข่าว แหล่งข่าว การโฆษณาชวนเชื่อ แนวคิดชาติพันธุ์นิยม ชาตินิยม ฯลฯ

การที่หนังสือพิมพ์ไม่สามารถรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสื่อมวลชนมีความเบี่ยงเบนในการสะท้อนภาพ โดยเฉพาะกับชนกลุ่มน้อยนั้นไม่ว่าจะให้ภาพในทางลบ ชำชาก หรือให้ภาพพิมพ์เดียวกันของชนกลุ่มน้อย ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ของผู้อ่าน เพราะมีความเชื่อกันว่าหนังสือพิมพ์สามารถสร้างภาพในใจของผู้อ่านต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้ โดยสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เลือกสรรเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาขึ้นหนึ่งก่อนนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ และสิ่งที่น่าสนใจได้ส่งผลกระทบต่อรับรู้ของผู้คน

ดังที่นักวิชาการในแวดวงสื่อสารมวลชนจำนวนมาก มีความเห็นตรงกันว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในข่าวให้มีอิทธิพลต่อการรับรู้และทัศนคติของสิ่งนั้น ไม่ว่าภาพดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่ประสบการณ์ตรงของเราไม่สามารถรับทราบได้โดยตรง

กาญจนา แก้วเทพ (กาญจนา แก้วเทพ, 2534:117) ได้กล่าวว่าคนเรานั้นไม่สามารถรับรู้โลกของความจริงได้ด้วยตนเองเสมอไป แต่ส่วนใหญ่เป็นการรับรู้ผ่านตัวกลางอื่นๆ ในสังคม โดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ที่มีตัวกลางที่สำคัญคือสื่อมวลชน ที่ทำหน้าที่ฉายภาพเหตุการณ์สถานที่ต่างๆ ให้ผู้คนได้รับรู้ ทั้งนี้เพราะว่าคนเราไม่สามารถรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ได้ด้วยประสบการณ์ตรงของคนเราอย่างเด็ด โดยเฉพาะในเรื่องที่อยู่ห่างไกล เช่น เรื่องต่างประเทศ เรื่องของชนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมที่เราไม่มีโอกาสสัมผัสโดยตรง

จึงกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เราเกิดภาพทัศนคติต่อสถานที่ต่างๆ ของโลกที่เราไม่รู้ โดยสื่อได้สร้างคุณลักษณะแบบใดแบบหนึ่งเกี่ยวกับสถานที่ เหตุการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นในใจเรา และทำให้เรามีภาพในใจของสถานที่นั้นไปตามแบบที่

หนังสือพิมพ์ได้สร้างไว้ โดยใช้กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ (Image) และให้ภาพพิมพ์หรือแบบฉบับ (Stereotype) ต่อเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ

กล่าวคือหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ในการสร้างภาพลักษณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือช่วยตอกย้ำภาพลักษณ์ต่อเหตุการณ์นั้นๆ ที่สังคมได้รับรู้และเข้าใจมาก่อนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทำให้เกิดภาพหรือคุณลักษณะของบุคคล หรือสถานที่ตกเป็นข่าวเกิดขึ้นต่อการรับรู้ของผู้อ่าน ทั้งนี้หากการสะท้อนภาพของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเรื่องราว สถานที่ เหตุการณ์ต่างๆ ที่บิดเบือนจากความเป็นจริง ก็จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องราว สถานที่ เหตุการณ์นั้นๆ ผิดไปจากความเป็นจริง หรือไม่ ได้ทราบความจริงที่ถูกต้องเช่นกัน

ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่พบเห็นอยู่ทั่วไปในสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ดังที่ John Merrill (1983:9 อ้างโดยจิตราภรณ์ วนัสพงษ์,2539:26) กล่าวว่า ไม่ต้องสงสัยเลยว่าประชากรจำนวนมากมีภาพลักษณ์หรือแบบฉบับต่อเรื่องราว สถานที่ เหตุการณ์ต่างๆ อยู่ในใจ และเป็นที่น่าเชื่อกว่าภาพลักษณ์และแบบฉบับเหล่านั้นจะนำไปสู่ความเข้าใจผิดในบางเวลา สถานที่ หากหนังสือพิมพ์ได้สะท้อนเหตุการณ์ สถานที่เหล่านั้นอย่างไม่ถูกต้อง เช่นการที่หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพลักษณ์ หรือแบบฉบับของชาวอาหรับแบบพิมพ์เดียวอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นพวกคลั่งศาสนา ผู้ก่อการร้าย ก็จะทำให้ประชาชนผู้อ่านมีแนวโน้มที่จะคิด คาดหวัง หรือเชื่อว่าชาวอาหรับจะต้องเป็นคั้งที่หนังสือพิมพ์นำเสนอนั่นเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับการสะท้อนภาพของชนกลุ่มน้อยของหนังสือพิมพ์กระแสหลักของสังคม ข้อค้นพบเกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงของสื่อมวลชน ตลอดจนอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการรับรู้ของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ นั้น จึงนำมาสู่แนวคิดที่ว่าหนังสือพิมพ์มักจะสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย หรือชนกลุ่มอื่นๆ ที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง นำเสนอโดยมโนคติ เบี่ยงเบนไปในทางลบ รวมทั้งนำเสนอข่าวที่มักเป็นข่าวในเชิงลบ (Negative News) มากกว่าข่าวเชิงบวก (Positive News) และมักนำเสนอภาพของชนกลุ่มน้อย หรือพวกนอกกลุ่มแบบพิมพ์เดียวกันโดยตลอด เช่นเป็นตัวร้าย เป็นผู้ก่อความวุ่นวาย ไร้การศึกษา ฯลฯ

ทั้งนี้ผลแห่งการสะท้อนภาพที่บิดเบือนนั้น ก็จะมีผลต่อการรับรู้ของผู้อ่าน ทำให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์ เรื่องราว ตลอดจนภาพในใจที่มีต่อชนกลุ่มน้อย คนกลุ่มอื่นๆ ผิดไปจากความเป็นจริง สื่อมวลชน กลายเป็นผู้สร้างความแปลกแยกแตกต่างกันระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อย

หรือกลุ่มอื่นๆ ในสังคม และการนำเสนอข่าวที่ไม่เป็นกลาง มือคด หรือนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์อย่างไม่ถูกต้อง ก็ย่อมทำให้ปัญหาของชนกลุ่มน้อยกลุ่มนั้นๆ ไม่ได้รับการแก้ไขและเป็นปัญหาอีกเยื่ออยู่ชั่ววนาตาปี

สำหรับชาวมุสลิมในประเทศไทยนั้น เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่น่าสนใจหลายประการ ประการแรกเป็นสังคมที่มีความแตกต่างจากชนทั่วไปในแง่การนับถือศาสนา ชาวมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นผู้ที่มีความเคร่งครัดยึดมั่นในหลักการของศาสนาสูงจนกล่าวได้ว่า ศาสนาคือ วัฒนธรรมหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตก็ว่าได้ (อารง สุทธาศาสน์,2519:42) และคำว่า “ชาวมุสลิม” นั้น ซึ่งก็เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามนั่นเอง ทั้งนี้จากการสำรวจของกรมการศาสนา เกี่ยวกับจำนวนผู้นับถือศาสนาต่างๆ ในประเทศไทยนั้น พบว่ามีผู้นับถือศาสนาอิสลาม เป็นอันดับสองรองจากพุทธศาสนา กล่าวคือมีจำนวนกว่า 6 ล้านคนเลยทีเดียว (กรมการศาสนา,2529:9)

ประการที่สองชาวมุสลิมมีความเป็นเอกภาพสูง มีความสัมพันธ์ระหว่างกันทั่วทุกมุมโลก ดังที่รายงานการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยมุสลิมกับโลกมุสลิม” ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมในประเทศไทยกับสังคมมุสลิมในต่างประเทศ พบว่า ชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกต่อกันฉันท์พี่น้องกับชาวมุสลิมทั่วโลก ทำให้มีความพยายามที่จะติดต่อกันในรูปแบบต่างๆ เช่น มีการให้ความช่วยเหลือ หรือให้เงินช่วยเหลือระหว่างกัน ตลอดจนมีความห่วงใยในชะตากรรมของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศต่างๆ เป็นต้น (เจริญ มะดูลิน และคณะ,2538) รวมทั้งโดยภาพรวมของสังคมและประเทศมุสลิมในต่างประเทศนั้น มักจะอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่บางครั้งได้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในสังคมของมนุษยชาติโดยรวมอีกด้วย

ประการที่สามสังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งมีประชากรมุสลิมอยู่มากที่สุดคือร้อยละ 54 ของจำนวนชาวมุสลิมทั้งประเทศ และมักจะมีปัญหาความขัดแย้งกับรัฐบาลอยู่เสมอ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งในเรื่องนโยบายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน หรือปัญหาความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น (พรธพิมล สะโรชะมาศ,2538:4) และนับตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่าชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีปัญหากับรัฐบาลไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมาโดยตลอด (ดิจิต วีระเวคิน,2521:233)

จากความน่าสนใจของชาวมุสลิมที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มักมีปัญหากระทบกระทั่งกับรัฐบาลหรือชนส่วนใหญ่ในประเทศ ซึ่งในบางครั้ง บางเวลา ได้บั่นทอนความมั่นคงของสังคมมุสลิมตลอดจนสังคมไทยเอง รวมทั้งโดยภาพรวมของสังคม ประเทศมุสลิมในต่างประเทศที่ในบางครั้ง เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศเหล่านั้น ได้ส่งผลโดยรวมต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมโลกอีกเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่ความสนใจในการศึกษาการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมทั้งในบริบทของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในสังคมไทยและในต่างประเทศ ของหนังสือพิมพ์ไทย โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมว่าเป็นไปในลักษณะใด สะท้อนภาพของเหตุการณ์ออกมาอย่างไร เบี่ยงเบนไปในทิศทางใด ตามปัญหาการวิจัยที่จะนำเสนอดังต่อไปนี้

ปัญหานำวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ไทยมีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมอย่างไร
2. หนังสือพิมพ์ไทยมีการใช้แหล่งข้อมูลอ้างอิงอย่างไรในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม
3. หนังสือพิมพ์ไทยมีความโน้มเอียงในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมไปในทิศทางใด
4. หนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมออกมาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์ไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทยฉบับต่างๆ

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในรูปแบบของข่าวมากกว่ารูปแบบอื่นๆ
2. หนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในตำแหน่งหน้าต่างประเทศมากกว่าหน้าอื่นๆ
3. หนังสือพิมพ์ไทยมักนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบ มากกว่าเนื้อหาในเชิงบวก ในเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม
4. หนังสือพิมพ์ไทยมีการใช้แหล่งข้อมูลอ้างอิงที่เป็นบุคคลชาวมุสลิมและสื่อสารมวลชนของมุสลิมน้อยกว่าแหล่งข้อมูลอื่นๆ ในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม
5. หนังสือพิมพ์ไทยมีความโน้มเอียงในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางลบมากกว่าเนื้อหาในทิศทางบวกในเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม
6. ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยมักเป็นภาพลักษณ์ในเชิงลบมากกว่าภาพลักษณ์ในเชิงบวก

ขอบเขตการวิจัย

1. งานวิจัยชิ้นนี้จะทำการวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ที่ออกวางจำหน่ายในประเทศไทย โดยเลือกหนังสือพิมพ์ที่เป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ไทยมา 4 ชื่อฉบับ คือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
2. ระยะเวลาในการวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์ไทย ทั้ง 4 ชื่อฉบับ เป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2541- 31 ธันวาคม พ.ศ. 2541
3. เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่วิเคราะห์ ประกอบไปด้วยข่าว คอลัมน์ประจำ บทความ รายงาน/สารคดี บทบรรณาธิการ ภาพข่าว/ภาพประกอบเนื้อหา รวมทั้งภาพการ์ตูน โดยไม่รวมส่วนที่เป็นการโฆษณาและนวนิยาย

4. ข้อเขียนที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม พาดพิงถึงชาวมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างชัดเจน

ข้อตกลงในการวิจัย

เนื่องด้วยการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาลักษณะการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมนี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้อ่านงานโดยทั่วไป และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของงานวิจัยชิ้นนี้ ที่ต้องการศึกษาการสะท้อนภาพโดยภาพรวมของเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ในทุกๆ เรื่องที่เกิดขึ้นในโลกของมุสลิมทั้งมุสลิมในประเทศไทยและมุสลิมต่างประเทศ ที่นำเสนอทางหน้าหนังสือพิมพ์ไทย โดยที่เนื้อหาเหล่านั้นจะต้องสามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในภาพลักษณ์ชาวมุสลิมของผู้รับสารด้วย ดังนั้นเนื้อหาชิ้นนั้นจึงต้องระบุถึงความเป็นมุสลิมอย่างชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่ศึกษาออกมาว่า หากเป็นเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศมุสลิม จะถือว่าเป็นเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม นอกจากนี้ในเนื้อหาชิ้นนั้นจะมีการระบุออกมาอย่างชัดเจนว่าไม่ใช่เรื่องของชาวมุสลิม เช่น เป็นเรื่องของชนกลุ่มอื่นๆ ในประเทศ เช่น ชาวจีนในอินโดนีเซีย ในมาเลเซีย ซึ่งหนังสือพิมพ์ระบุออกมาอย่างชัดเจน รวมทั้งไม่มีมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือถูกกล่าวถึงในเหตุการณ์นั้นแต่อย่างใด จึงจะไม่ถือว่าเป็นเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม แต่หากเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม เนื้อหาที่นำเสนอจึงต้องมีการระบุถึงความเป็นมุสลิมออกมาอย่างชัดเจน ดังกรณีในประเทศไทยซึ่งไม่ใช่ประเทศมุสลิม เนื้อหาที่จะถือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมต้องระบุถึงความเป็นมุสลิมออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด เช่น หนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอบทสัมภาษณ์ ส.ส. มุสลิม (ผู้รับสารบางคนอาจไม่ทราบว่า ส.ส. ท่านนั้น เป็นมุสลิม หากไม่มีการระบุในเนื้อหา ซึ่งต่างจากกรณีเหตุการณ์ในประเทศมุสลิมที่ถึงแม้มิได้ระบุว่า เป็นมุสลิมแต่ผู้รับสารก็เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นเรื่องของมุสลิม และโดยปกติหากหนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องของประเทศมุสลิม มักจะมีความเป็นมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ) โดยไม่มีการระบุถึงความเป็นมุสลิมของ ส.ส. ผู้นั้น หรือเป็นหัวข้อสัมภาษณ์ที่ไม่ได้เป็นเรื่องของชาวมุสลิม แต่เป็นการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการเมืองต่างๆ ไป จะไม่ถือว่าเป็นเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม นอกจากนี้ในเนื้อหานั้นมีการระบุถึงความเป็นมุสลิมของ ส.ส. ผู้นั้น หรือเรื่องที่น่าเสนอเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิม จึงจะถือว่าเป็นเนื้อหานั้นเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม อย่างไรก็ตามมีเนื้อหาในบางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ

ประเทศมุสลิม มีชาวมุสลิมในประเทศมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น การประชุมสันติภาพตะวันออกกลางในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีประเทศมุสลิมเกี่ยวข้องทั้งในประเด็นของสันติภาพตะวันออกกลางโดยตรงคือปาเลสไตน์ รวมทั้งมีตัวแทนจากประเทศมุสลิมหลายๆ ประเทศเข้าร่วมประชุมในสหรัฐครั้งนี้ด้วยถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมนั่นเอง

นิยามศัพท์

หนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ภาษาไทย ที่ใช้ชื่อเดียวกัน ออกคิดต่อกันเป็นรายวัน ออกวางจำหน่ายทั่วประเทศ และเป็นหนังสือพิมพ์กระแสหลักในสังคมไทย ในเล่มประกอบไปด้วยข้อเขียนต่าง ๆ ทั้งข่าว บทบรรณาธิการ คอลัมน์ประจำต่างๆ และโฆษณา โดยหนังสือพิมพ์ไทยในที่นี้ จะหมายถึงหนังสือพิมพ์ที่ใช้ศึกษา จำนวน 4 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชนรายวัน และไทยโพสต์

ชาวมุสลิม หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้อิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเรียกตัวเองว่า “ชาวมุสลิม” หรืออาจถูกเรียกโดยสื่อมวลชนในลักษณะอื่นๆ เช่น แจก เป็นต้น ชาวมุสลิมอาศัยอยู่ทั่วโลกทั้งในประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามและประเทศอื่นๆ ที่ประชากรส่วนน้อยนับถือศาสนาอิสลาม สำหรับประเทศไทยชาวมุสลิมถือเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม มีถิ่นฐานกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม หมายถึง การนำเสนอเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับกิจการ ความเคลื่อนไหวของชาวมุสลิม ในแง่มุมต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งเหตุการณ์ที่มีบุคคลที่เป็นมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้อง ถูกกล่าวถึง (about) หรือถูกพูดถึง (mention) ในรูปของข้อเขียน เป็นข่าว บทบรรณาธิการ บทความ รายงาน/สารคดี คอลัมน์ประจำต่างๆ รวมทั้งภาพข่าว/ภาพประกอบเนื้อหา และภาพการ์ตูน ทางหน้าหนังสือพิมพ์ โดยที่เหตุการณ์นั้นจะมีส่วนก่อให้เกิดผลกระทบไม่ทางหนึ่งก็ทางใดต่อชาวมุสลิม ไม่ว่าจะทางตรงหรืออ้อม รวมทั้งเนื้อหาที่นำเสนอมีส่วนในการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ชาวมุสลิม ของผู้อ่านด้วย

ลักษณะการนำเสนอ หมายถึง การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทย ในลักษณะต่างๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทย ที่ออกมาในรูปแบบต่างๆ คือข่าว บทบรรณาธิการ บทความ รายงาน/สารคดี คอลัมน์ประจำ ภาพข่าว/ภาพประกอบเนื้อหา และภาพการ์ตูน
2. ตำแหน่งหน้านำเสนอ หมายถึง หน้าข่าวต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ไทย ไม่ว่าจะเป็นหน้าหนึ่ง หน้าต่างประเทศ หน้าบทบรรณาธิการและการเมือง หน้าเศรษฐกิจ ฯลฯ ที่มีการนำเสนอเนื้อหา ของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม
3. การให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าว หมายถึง การให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทย ว่าให้ความสำคัญอย่างไร โดยพิจารณาจาก หัวข่าวและตำแหน่งหน้า ซึ่งแบ่งได้ดังนี้ 1. หัวข่าวนำหน้าหนึ่ง 2. หัวข่าวรองหน้าหนึ่ง 3. หัวข่าวธรรมดาหน้าหนึ่ง 4. หัวข่าวนำหน้าใน 5. หัวข่าวรองหน้าใน และ 6. หัวข่าวธรรมดา หน้าใน
4. ประเภทเนื้อหาของเหตุการณ์ หมายถึง เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย ว่าเป็นเนื้อหาในเหตุการณ์ประเภทใด ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหาประเภทการเมืองในประเทศ, การเมืองระหว่างประเทศ, สงคราม-การเคลื่อนไหวทางทหาร, เศรษฐกิจ, ความไม่สงบในสังคม-ปัญหาสังคม-อาชญากรรม-วินาศกรรม, ภัยพิบัติ-สิ่งแวดล้อม, ศิลปะ-วัฒนธรรม-บันเทิง, การศึกษา-วิทยาศาสตร์-การพัฒนา, ศาสนา และเนื้อหาประเภทกีฬา
5. ประเภทเนื้อหาในเชิงบวก-ลบ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม โดยพิจารณาว่าเป็นเนื้อหาในเชิงบวก หรือเชิงลบ โดย เนื้อหาในเชิงบวก จะเป็นเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ที่เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ เช่นเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนา ความก้าวหน้า ความสำเร็จ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นในชุมชน สังคม ประเทศมุสลิม สะท้อนสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ในโลกมุสลิม ส่วนเนื้อหาในเชิงลบ คือเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในด้านร้าย ในชุมชน สังคม ประเทศมุสลิม เช่นเนื้อหาเกี่ยวกับสงคราม ความขัดแย้ง ปัญหาสังคม ภัยพิบัติต่างๆ ฯลฯ ซึ่งสะท้อนสิ่งเลวร้าย หรือปัญหาของโลกมุสลิมออกมา
6. การนำเสนอเนื้อหาตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว หมายถึง การพิจารณาการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทย โดยพิจารณาจากองค์ประกอบคุณค่าข่าวของเนื้อหาเหตุการณ์ที่นำเสนอ โดยพิจารณาตามองค์ประกอบคุณค่าข่าวดังต่อไปนี้คือ ความเด่น, ความขัดแย้ง, ความลึกลับ ซับซ้อน ซ่อนเงื่อน, เกร็ดอารมณ์และความรู้สึก, สำคัญและผลกระทบ, โกล้ซิด ก้าวหน้า, หายนะ, และแปลกใหม่

7. สถานที่เกิดเหตุการณ์ หมายถึง สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่น่าเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย

แหล่งข้อมูลอ้างอิง หมายถึง แหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ไม่ว่าจะบุคคล หรือสื่อสารมวลชน ที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่น่าเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย โดยในงานวิจัยชิ้นนี้แบ่งแหล่งข้อมูลอ้างอิงเป็น 6 ประเภท คือ 1. บุคคลที่เป็นชาวมุสลิม 2. บุคคลที่ไม่ใช่มุสลิม 3. บุคคลผู้เชี่ยวชาญ 4. สื่อสารมวลชน (สิ่งพิมพ์, วิทยุ-โทรทัศน์, สำนักข่าว) ที่ไม่ใช่ของมุสลิม 5. สื่อสารมวลชน (สิ่งพิมพ์, วิทยุ-โทรทัศน์, สำนักข่าว)ของมุสลิม 6. ความเห็นนักข่าว/คอลัมนิสต์ (ไม่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลประเภทใดๆ เลย)

ความโน้มเอียงในการนำเสนอ หมายถึง ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทยทั้งหมด ว่าเป็นไปในทิศทางใดต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์มากกว่ากัน โดยในการศึกษาคำนี้แบ่งเป็นเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางบวก เป็นกลาง และทิศทางลบ โดยในการพิจารณาว่าเนื้อหาแต่ละชิ้น ที่นำเสนอจะไปในทิศทางใดนั้น พิจารณาจากพาดหัวข่าว หัวเรื่อง(กรณีเนื้อหาในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข่าว) ตลอดจนเนื้อหาที่นำเสนอตลอดทั้งชิ้นงาน

ทิศทางบวก หมายถึง เนื้อหานำเสนอที่เป็นไปในทิศทางบวกต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์ ทำให้รู้สึกดี กับชาวมุสลิมในเหตุการณ์ที่น่าเสนอนั้น เช่น เห็นด้วยกับชาวมุสลิม เห็นใจ สนับสนุน เข้าข้าง เป็นพวกพ้อง หรือให้ภาพในด้านบวกของชาวมุสลิม ต่างๆ ในเหตุการณ์

เป็นกลาง หมายถึง เนื้อหานำเสนอที่ไม่ก่อให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์ ไม่ว่าจะในด้านบวก หรือลบต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์

ทิศทางลบ หมายถึง เนื้อหานำเสนอที่เป็นไปในทิศทางลบต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์ ทำให้รู้สึกไม่ดีกับชาวมุสลิมในเหตุการณ์นั้นๆ เช่น ตีตึง ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน ฯลฯ ตลอดจนการให้ภาพของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ออกมาในด้านลบต่างๆ เช่นเป็นตัวก่อปัญหา ก่อความวุ่นวาย เป็นผู้ร้าย เป็นตัวร้ายในเหตุการณ์ที่น่าเสนอ เป็นต้น

ภาพลักษณ์ ในที่นี้หมายถึง ภาพลักษณ์ทั้งในเชิงบวกหรือเชิงลบที่สื่อผ่านเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่น่าเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย โดยภาพลักษณ์เหล่านั้นจะถูกนำเสนอออกมาในรูปของคำ วลี ประโยค หรือข้อความใดๆ ที่สะท้อนบทบาทที่แสดงออกมาของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ต่างๆ ที่นำเสนอผ่านเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่รูปแบบข่าว บทบรรณาธิการ

บทความ รายงาน/สารคดี ตลอดจนภาพข่าว/ภาพประกอบเนื้อหา และภาพการ์ตูน ทั้งนี้ภาพลักษณ์เหล่านั้นอาจมีผลต่อการรับรู้ของผู้อ่านได้ต่อไป

ภาพลักษณ์ในเชิงบวก หมายถึง ภาพลักษณ์ที่นำเสนอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะที่ดีของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกต่อชาวมุสลิม เช่น เป็นมิตร ช่วยเหลือ ศรัทธา ยึดมั่น เป็นต้น

ภาพลักษณ์ในเชิงลบ หมายถึง ภาพลักษณ์ที่นำเสนอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะด้านเลวร้ายของชาวมุสลิม ทำให้เกิดความรู้สึกในทางลบกับชาวมุสลิม เช่น กระหายสงคราม เข้มโหด เห็นแก่ตัว ตัวปัญหา ล้าหลัง ไร้เหตุผล คลั่งศาสนา เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นลักษณะและทิศทางกรนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมของหนังสือพิมพ์ไทย
2. ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง และแนวทางในการศึกษาวิจัยการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย หรือชนกลุ่มอื่นๆ ต่อไป
3. ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยในเรื่องลักษณะเดียวกันนี้ กับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย